

अनुक्रमणिका

भारतीय संगीताचा इतिहास व विकास (ताल्विक)

अ.क्र.	पाठाचे नाव	पृष्ठ क्रमांक
१.	संगीत शिक्षण (पारंपरिक व आधुनिक)	०१
	१.१ गुरुशिष्य परंपरा व आधुनिक संगीत शिक्षण पद्धती	
	१.२ आधुनिक संगीत शिक्षणात विज्ञानाचा सहयोग	
२.	भारतीय संगीताचा इतिहास	०५
	२.१ स्वातंत्र्यपूर्व कालखंड २.२ स्वातंत्र्योत्तर कालखंड	
३.	सांगीतिक परिभाषा	०८
४.	गायन	१०
	४.१ शास्त्रीय संगीत - ख्याल ४.३ सुगम संगीत - गझल	
	४.२ उपशास्त्रीय संगीत - ठुमरी ४.४ लोकसंगीत - पोवाडा	
५.	वादन	१३
	५.१ सतार ५.३ जलतरंग	
	५.२ सनई ५.४ ढोलकी (तालवाद्य घटक क्र. ३ मध्ये)	
६.	ताल परिचय	१६
	६.१ दिपचंदी ६.४ एकताल ६.७ भजनी	
	६.२ धुमाळी ६.५ चौताल	
	६.३ धमार ६.६ खेमटा	
७.	नृत्य	१९
	७.१ भरतनाट्यम् ७.३ लावणी	
	७.२ कुचिपुडी ७.४ भांगडा	
८.	नाट्य	२३
	महाराष्ट्रातील नाट्यसंगीत (स्वातंत्र्योत्तर कालखंड)	
९.	चरित्र	२६
	९.१ पं.वि.दि.पलुस्कर ९.३ पं. मृणालिनी साराभाई	
	९.२ पं. रविशंकर ९.४ बालगंधर्व	
प्रात्यक्षिक विषय		
१	कंठ शास्त्रीय संगीत	३६
२	कंठ सुगम संगीत	५७
३	वाद्य संगीत	७०
४	तालवाद्य	८३

प्रात्यक्षिक विषय

१. कंठ शास्त्रीय संगीत

अ.क्र.	घटक	उपघटक		
१	स्वर परिचय	१.१ शुद्ध स्वर	१.२ विकृत स्वर	१.३ स्वर अलंकार
२	रागांची शास्त्रीय माहिती (ओळख)	२.१ राग - बिहाग २.२ राग - भैरवी २.३ राग - केदार	२.४ राग - बागेश्री २.५ राग भैरवी २.६ राग - मालकंस	२.७ राग - खमाज (वाद्यसंगीत घटक क्र. २ मध्ये पहावा.)
३	रागांचा स्वरविस्तार	३.१ राग - भूपाली ३.२ राग - यमन	३.३ राग - बागेश्री ३.४ राग - बिहाग	३.५ राग - केदार
४	सादरीकरण(छोटा ख्याल) (२ अपेक्षित)	४.१ राग - खमाज ४.२ राग - मालकंस ४.३ राग -बागेश्री	४.४ राग - बिहाग ४.५ राग - केदार ४.६ राग - भैरव	स्थायी - अंतरा दोन दोन आलाप - ताना अपेक्षित
५	सादरीकरण (बडा ख्याल) (१ अपेक्षित)	५.१ राग - भूपाली	५.२ राग - यमन	एक बडा ख्याल अपेक्षित
६	सादरीकरण	६.१ तराणा ६.२ धृपद	(अभ्यासक्रमातील कोणत्याही किमान एका रागामध्ये)	
७	सादरीकरण	७.१ लक्षणगीत ७.२ सरगमगीत	(अभ्यासक्रमातील कोणत्याही किमान एका रागामध्ये घटक क्र. ४ मधील राग)	
८	तालपरिचय (प्रात्यक्षिकासह)	८.१ इयत्ता ११ वीचे सर्व ताल ८.२ दिपचंदी	८.३ चौताल ८.४ धमार ८.५ एकताल	(तात्त्विकमधील घटक क्र. ६ मध्ये पहावा.)
९	पारिभाषिक शब्दांच्या व्याख्या(प्रात्यक्षिकासह)	९.१ आलाप ९.२ तान	९.३ मींड ९.४ कणस्वर ९.५ मुर्की	(तात्त्विकमधील घटक क्र. ३ मध्ये पहावा.)
१०	स्वरलेखन	घटक क्र. ३ व घटक क्र. ४ मधील रागांपैकी कोणत्याही रागात दोन छोटा ख्यालाच्या बंदिशीचे स्वरलेखन करणे.		
११	सादरीकरण	११.१ जन - गण - मन	११.२ वंदे मातरम् (इयत्ता ११ वी च्या पुस्तकात पहावे)	
१२	प्रात्यक्षिक नोंदवही	प्रात्यक्षिकांची नोंद करणे. (या घटकासाठी स्वतंत्र वही तयार करून त्यामध्ये स्वरलेखन व इतर माहितीची नोंद करणे अपेक्षित आहे.)		

२. कंठ सुगम संगीत

अ.क्र.	घटक	उपघटक		
१	स्वर परिचय	१.१ शुद्ध स्वर	१.२ विकृत स्वर	१.३ स्वरालंकार
२	रागांची शास्त्रीय माहिती (ओळख)	२.१ राग - दुर्गा २.२ राग - केदार २.३ राग - देस	२.४ राग - भीमपलास २.५ राग - खमाज २.६ राग - बागेश्री	२.७ राग - तिलककामोद २.८ राग - पहाडी
३	सादरीकरण	३.१ भजन ३.२ भावगीत ३.३ चित्रपटगीत	३.४ गझल ३.५ लोकगीत ३.६ नाट्यगीत	(भजन व नाट्यगीत अभ्यासक्रमातील रागांवर घटक क्र. २ वर आधारित)

४	रागस्वरूप सादरीकरण	४.१ आरोह-अवरोह व मुख्यअंग (घटक क्र. २ मधील राग)	४.२ सरगम गीत (घटक क्र. २ मधील राग)	
५	समूहगीत सादरीकरण	५.१ देशभक्तीपर गीत ५.२ प्रार्थना	५.३ स्वागतगीत ५.४ गोंधळ	५.५ पोवाडा
६	तालपरिचय (प्रात्यक्षिकासह)	६.१ इयत्ता ११ वीचे सर्व ताल ६.२ ताल - खेमटा	६.३ ताल - धुमाळी ६.४ ताल - भजनी	(तात्त्विकमधील घटक क्र. ६ मध्ये पहावा.)
७	पारिभाषिक शब्दांच्या व्याख्या	७.१ पकड ७.२ आलाप	७.३ तान	(तात्त्विकमधील घटक क्र. ३ मध्ये पहावा.)
८	स्वरलेखन	८.१ सरगम गीत	८.२ नाट्यगीत	(स्वरलेखन अपेक्षित)
९	सादरीकरण	९.१ जन - गण - मन	९.२ वंदे मातरम् (इयत्ता ११ वी च्या पुस्तकात पहावे)	
१०	प्रात्यक्षिक नोंदवही	प्रात्यक्षिकांची नोंद करणे. (या घटकासाठी स्वतंत्र वही तयार करून त्यामध्ये स्वरलेखन व इतर माहितीची नोंद करणे अपेक्षित आहे.)		

३. वाद्य संगीत (हार्मोनियम / बासरी / व्हायोलिन / सतार)

अ.क्र.	घटक	उप घटक		
१	स्वर परिचय	१.१ शुद्ध स्वर	१.२ विकृत स्वर	१.३ स्वरालंकार
२	रागांची शास्त्रीय माहिती (ओळख)	२.१ राग - बिहाग २.२ राग - भैरव २.३ राग - केदार	२.४ राग - बागेश्री २.५ राग - भैरवी २.६ राग - मालकंस	२.७ राग - खमाज २.८ राग - पटदीप
३	राग विस्तार	३.१ राग - भूपाली ३.२ राग - यमन ३.३ राग - बागेश्री	३.४ राग - बिहाग ३.५ राग - केदार	(कंठशास्त्रीय संगीत घटक क्र. ३ मध्ये पहावा.)
४	सादरीकरण (रजाखानी गत)	४.१ राग - मालकंस ४.२ राग - खमाज	स्थायी - अंतरा दोन दोन आलाप - ताना अपेक्षित	(किमान एक राग अपेक्षित)
५	सादरीकरण (मसीतखानी गत)	५.१ राग - भूपाली	५.२ राग - यमन	(किमान एक राग अपेक्षित)
टीप : अन्य वाद्यसंगीतासाठी कंठशास्त्रीय संगीतामध्ये दिलेल्या ख्यालानुसार अभ्यास करता येईल.				
६	सादरीकरण धून	६.१ खमाज	६.२ काफी	६.३ भैरवी
७	तालपरिचय (प्रात्यक्षिकासह)	७.१ इयत्ता ११ वीचे सर्व ताल ७.२ दिपचंदी	७.३ चौताल ७.४ धमार ७.५ एकताल	(तात्त्विकमधील घटक क्र. ६ मध्ये पहावा.)
८	पारिभाषिक शब्दांच्या व्याख्या	८.१ आलाप ८.२ मींड	८.३ सूत ८.४ जमजमा ८.५ घसीट	(तात्त्विकमधील घटक क्र. ३ मध्ये पहावा.)

९	स्वरलेखन	घटक क्र. ३ व घटक क्र. ४ मधील रागांपैकी दोन रजाखानी गतीचे स्वरलेखन करणे.	
१०	सादरीकरण	१०.१ जन - गण - मन	१०.२ वंदे मातरम् (इयत्ता ११ वी च्या पुस्तकात पहावे)
११	प्रात्यक्षिक नोंदवही	प्रात्यक्षिकांची नोंद करणे. (या घटकासाठी स्वतंत्र वही तयार करून त्यामध्ये स्वरलेखन व इतर माहितीची नोंद करणे अपेक्षित आहे.)	

४. तालवाद्य

अ.क्र.	घटक	उपघटक (ताल्विक)		
१	संगीतात तालाचे महत्त्व			
२	पारिभाषिक शब्दांच्या व्याख्या व स्पष्टीकरण	२.१ कायदा २.२ रेला २.३ तिहाई २.३.१ दमदार तिहाई	२.३.२ बेदम तिहाई २.४ मुखडा २.५ मोहरा	२.६ टुकडा २.७ परन २.८ लग्गी
३	तालवाद्यांचे विस्तृत अध्ययन (भारतीय व पाश्चात्य)	३.१ पखवाज ३.४ ड्रमसेट	३.२ ढोलक ३.५ रिदम मशीन	३.३ ढोलकी
४	स्वतंत्र वादन			
५	लय आणि लयीचे प्रकार	५.१ विलंबित लय ५.२ मध्य लय	५.३ द्रुत लय	
६	तालपरिचय व ताललिपीबद्ध	६.१ ताल परिचय	६.२ ताल लिपीबद्ध करणे	
७	तालवादकांची जीवनचरित्रे	७.१ उ. झाकीर हुसेन	७.२ पं. भवानी शंकर	७.३ पं. स्वपन चौधरी

अ.क्र.	घटक	उपघटक (प्रात्यक्षिक)		
१	खालील तालात लिपीबद्ध करणे. (कायदा आणि टुकडा)	१.१ त्रिताल	१.२ झपताल	
२	सादरीकरण	२.१ कायदा, मोहरा, टुकडा, चक्रदार, लग्गी, परन इत्यादी वादन प्रकारांचे सादरीकरण.	२.२ इयत्ता ११वीच्या सर्व तालांची माहिती सांगणे व ताल वाजवणे.	२.३ इयत्ता ११ वीचे सर्व ताल हातावर टाळी व खाली दाखवून म्हणणे.
३	स्वतंत्र तबलावादन लहस साथीबरोबर सादर करणे	३.१ त्रिताल	३.२ झपताल	
४	विविध तालवाद्य वादन	४.१ पखवाज वादन	४.२ ढोलकी वादन	
५	साथसंगत			
६	प्रात्यक्षिक नोंदवही	प्रात्यक्षिकांची नोंद करणे. (या घटकासाठी स्वतंत्र वही तयार करून त्यामध्ये अभ्यासक्रमातील विविध ताल व इतर वाद्यवादनांविषयी नोंद करणे अपेक्षित आहे.)		